

Malmö Stad
Stadskontoret
registrera.stk@malmo.se

Er referens/dnr:
STK-2024-182

2025-06-30

Remissvar

Näringslivsprogram för Malmö 2050

Svenskt Näringsliv har givits möjlighet att inkomma med synpunkter på ovan rubricerat betänkande.

Svenskt Näringsliv välkomnar Malmö stads ansats till att formulera en ny näringslivsstrategi. Det finns påtagliga utmaningar med att planera 25 år framåt i tiden. Vid en tillbakablick motsvarande tid i historien till år 2000 framträder ett radikalt annorlunda Sverige än idag. Sedan millennieskiftet har en mängd tekniska språng gjorts. Men också en rad samhällsförändringar. För 25 år sedan fanns inga smartphones och i praktiken heller inga elbilar. Samkönade äktenskap tilläts i Sverige först 2009 och det globala kriget mot terror hade ännu inte inletts. Världsekonomin har under det senaste kvartsseket även genomgått Lehman Brothers-kraschen, Euro-krisen och flera globala pandemier, varav Corona den största. Således är 25 år en väldigt lång tid för att skapa en meningsfull bild av vart man är på väg eftersom samhället förändras i snabb takt. En sådan plan bör baseras på stadens faktiska förutsättningar.

Ett gott företagsklimat innebär – utöver en serviceinriktad myndighetsutövning – goda ramvillkor för företagande, oavsett företagsbransch. Det uppnås genom att kontinuerligt mäta och utvärdera företagsklimatet samt att i dialog med näringslivet genomföra förbättringar av processer till näringslivets gagn.

I över 20 år har Svenskt Näringsliv genomfört en årlig undersökning om det lokala företagsklimatet. Från att ha fått goda omdömen från företagen har Malmö stad under flera år fått betydligt mer negativa omdömen. Under flertalet år har Svenskt Näringsliv också träffat företag i Malmö stad för strukturerade samtal. Under senare tid har dessa samtal intensifierats. Under våren genomfördes också ett rundabordssamtal med företagare, tillsammans med det breda näringslivet. Resultatet är en rapport om näringslivsarbetet, se bilaga. För mer ingående kommentarer hänvisar Svenskt Näringsliv till denna bilaga.

Näringslivet i Malmö 2025

Malmö stad framför att staden är en nationell tillväxtmotor. Forskning från Entreprenörskapsforum¹ pekar på att Sveriges tillväxt drivs i dag i huvudsak av Stockholmsregionen och Västra Götaland. Malmö-Lund-regionens bidrag är mycket begränsat. De regionala skillnaderna i tillväxt uppvisar också en trend av att bli större med tiden. Beskrivningen av Malmö som en tillväxtstad är därför inte så tydlig som Malmö stad vill göra gällande.

Näringslivsstrategin framhåller stadens unga befolkning som en faktor för företag att etablera och driva sina företag i staden. I en tid då den arbetsföra befolkningen minskar globalt är det naturligtvis en potentiell styrka för en stad att ha en ung befolkning. Likaså kan det finnas stor potential i människor med bakgrund från olika länder. Det finns däremot inte någon garanti för att dessa bakgrundsfaktorer genererar framgång för staden och de människor som verkar däri. Istället är det befolkningens demografi och utbildningsnivå och näringslivets sammansättning som är avgörande. För den framtidsvision som staden målar upp i sin näringslivsstrategi har dagens befolkning lång väg att gå för att nå kraven till 2050.

Näringslivsstrategin noterar Skånes och Malmös många lärosäten och den möjlighet de medför. Det bör noteras att det visat sig svårt för många företag av den typ som Malmö valt ut att etablera sig i Malmö att rekrytera de medarbetare företagen behöver. Närheten till danska universitet – och i somliga fall – Lund har inte genererat de kvalificerade medarbetare som efterfrågats. Det beror till stor del på att Malmö inte varit attraktivt för danskar eller studenter från andra delar av Sverige än Skåne att vilja etablera sig i. Det framgår också av att en betydande del av de individer som idag har högkvalificerade jobb i Malmö inte bor i staden utan har valt bort den till förmån för kringliggande kommuner. Därmed har staden gått miste om skattekraft som staden inte har råd att gå miste om.

Det kan också konstateras att infrastrukturens utveckling främst gynnat handeln snarare än pendlingen. Även om det naturligtvis finns en stor grupp individer som pendlar till Danmark har inte förhoppning om att integrera arbetsmarknaderna i Skåne och Själland realiserats. Därmed kvarstår mycket att göra för att uppnå den arbetsmarknadsregion som Malmö stad framhåller finns idag.

Näringslivets utmaningar och utvecklingsbehov

Svenskt Näringsliv välkomnar ambitionen att bejaka stadens befintliga industri. Däremot upplever industriföretagen att staden agerar motsatt och istället hindrar industrin från att utvecklas i Malmö. Flera industriföretag har de senaste åren tvingats lämna Malmö stad för kringliggande kommuner. I somliga fall har det varit affärsmässiga flyttar, men andra företag upplever att de jagats ut från staden. Företag är inte sällan nära knutna till den plats de en gång startade. De är integrerade i sitt lokalsamhälle genom arbetskraften, sponsorskap i den lokala idrottsföreningen, relationen med kommunen osv. Att lämna en plats är förknippat med stora kostnader och mycket arbete som inte rör kärnverksamheten. Därför tenderar företag att stanna kvar på den ort där de en gång grundades. Det får därför anses anmärkningsvärt att så många företag lämnat Malmö.

¹ Deiacio, E & Eklund, J. Sydsvensk Konkurrenskraft, Entreprenörskapsforum (2025).

Näringslivsstrategin vill att innovationssystemet utvecklas, tillsammans med en innovations- och entreprenörskultur. Svenskt Näringsliv instämmer i att kulturen särskilt behöver främjas. Oavsett vilka förutsättningar som det offentliga ger är entreprenören alltid den mest centrala aktören i företagandet. Det är individens förmåga och färdigheter och riskvilja som avgör framgången för företaget. Entreprenören bidrar inte endast med nya varor och tjänster utan också ett specifikt entreprenöriellt humankapital som kommer andra företag till godo om entreprenören återgår till att vara anställd.² Det finns alltså ett värde för det lokala näringslivet om befolkningen är företagsam och entreprenöriell. Företagsamheten i Malmö är noterbart lägre än i Stockholm och riket i stort. Den är även lägre i jämförelse med Göteborg (UC). Nyföretagandet är lägre än i Stockholm men något högre än i Göteborg och landet som helhet. Samma mönster återfinns i exempelvis andelen gymnasieelever som genomgår Ung Företagsamhets utbildningsprogram. I Stockholm stad läser var tredje gymnasieelev (33 procent) UF-företagande jämfört med 23 procent i Malmö stad. UF-företagande har funnits i Sverige i 40 år och sammantaget har över 600 000 personer genomgått utbildningen. Personer som har drivit UF-företag startar företag i större utsträckning senare i livet, anställer fler personer i sina företag, har högre omsättning i sina företag, har längre livslängd på sina företag än de som inte har drivit UF-företag.³ De som drivit UF-företag men som valt att inte starta företag får senare i livet högre medelinkomst och blir chefer i högre utsträckning än de som inte drivit UF-företag. De har också en högre etablering på arbetsmarknaden.⁴ För Malmö stads vidkommande skulle en ökad andel elever som driver UF-företag kunna vara ett långsiktigt sätt att råda bot på såväl det sviktande entreprenörskapet i staden och uppnå en högre etablering på arbetsmarknaden för fler.

Malmö stad menar att kapitaltillgången generellt är relativt god för företag i tidiga faser men mindre god för företag som vill skala upp. Svenskt Näringsliv delar inte den bedömningen. Små och medelstora företag har svårt att få lån och tillgång till andra kreditmarknader. Detta begränsar deras möjlighet att investera i tillväxt och utveckling. Sveriges höga skatter på kapital och arbete minskar företagets attraktivitet för investeringar. Det saknas i dag offentlig övergripande statistik på regionala investeringar. Svenskt Näringsliv mäter varje kvartal företagens investeringar. Där framgår att investeringar i skånska företag varit konsekvent lägre än i riket.⁵ I Eurostat-siffror som presenteras av Region Skåne framgår att Skåne och Blekinge ligger noterbart efter i FoU andel av BRP (%) än Stockholm, Västsverige och Östra Mellansverige. Flera mindre och växande företag tar inte in kapital från utlandet eller institutionella investerare. Istället är det investeringar från individer som inte sällan finns på lokal nivå. Återigen är det värt att understryka vikten av entreprenören i en annan roll än den som driver företaget. Det bör också särskilt noteras att flera företag undviker att investera i Malmö stad på grund av bristande tillit till stadens politiker och tjänstemän. Likaså är den omfattande brottsligheten av så allvarig karaktär att företag undviker att investera i staden.

Det avgörande för kapitalförsörjningen till företag i Malmö är förmågan för individer att ansamla kapital att investera. Det är alltså inte offentliga insatser och kapitaltillförsel som genererar företag att utvecklas utan privat och institutionellt kapital.

² Braunerhjelm, P & Lappi, E, Entreprenörskap – Den bortglömda produktivetsfaktorn, Entreprenörskapsforum, 2025.

³ Wennberg, K. Övning ger färdighet – En långtidsuppföljning av UF-företagares entreprenöriella karriärer i Sverige 1990-2007, 2011.

⁴ Wennberg, K & Elert, N. Effekter av utbildning i entreprenörskap - en långtidsstudie av UF alumners arbetsmarknadspotential och företagande. 2013.

⁵ Se Svenskt Näringslivs konjunkturprognos Q2 2025.

Stadens förkärlek till att peka ut önskvärda branscher och företag är förknippat med stora risker. Därför är det avgörande att det lokala näringslivet är diversifierat. Teknisk utveckling eller en lågkonjunktur kan snabbt slå undan benen för hela branscher, något historien har uppvisat gång på gång (se exempelvis Malmö under 1990-talet). Det är också svårt att på politisk väg formera den typ av kluster som önskas politiskt. När staden skriver om impact-investeringar finns det skäl att ifrågasätta varaktigheten i den typen av investeringstrender. Svenskt Näringsliv stödjer att staden i högre utsträckningen verkar för att sprida kunskap om finansieringsmöjligheter.

Kompetensbristen i skånska och svenska företag är alltför stor, även om företagen i Malmö upplever det som att kompetensförsörjningen fungerar något bättre än rikssnittet. Däremot anser fortfarande företagen att utbildningarna matchar företagets behov i låg utsträckning. Industrin – som har stora kompetensbehov i hela Skåne och Sverige – tycks inte ha lika svåra problem i Malmö, vilket delvis kan förklaras av att flera industriföretag valt att utveckla sina företag i andra delar av Skåne än i Malmö. Det förklaras bland annat av avsaknaden av kvalitativa gymnasiala yrkesutbildningar. De branscher som upplever den sämsta matchningen mellan utbildningar och företagets behov är branscher som i huvudsak rekryterar från gymnasieskolans yrkesprogram och inte de högkvalificerade branscher som Malmö stad skriver om. Näringslivsprogrammet bör därför tydligt peka ut att dimensioneringen av utbildningsplatser tydligt ska öka på gymnasiala yrkesutbildningar.

Malmö stad skriver i remissversionen av Malmö stads näringslivsprogram 2050 att "Malmös framtida tillväxt och konkurrenskraft förväntas bero på stadens förmåga att skapa synergier mellan branscher och sektorer." Svenskt Näringsliv vill i sammanhanget påpeka att det är företag som skapar synergier mellan andra företag och inte kommuner. Enligt Svenskt Näringsliv är det därför stadens uppgift att erbjuda företag – och företagets ägare och anställda – förutsättningar för att utveckla sina företag. Dessvärre uppger stadens företagare att så inte sker. Det sammanfattande omdömet för hur det är att driva företag i Malmö stad 2025 är 3,1 på en sexgradig skala, enligt Svenskt Näringslivs undersökning Lokalt företagsklimat 2025. Det är noterbart lägre än Skåne- och riksgenomsnittet. Det placerar Malmö sjätte lägst i Skåne. I Svenskt Näringslivs ranking över det lokala företagsklimatet placerar sig Malmö stad på plats 175 av landets 290 kommuner. Från att ha legat på rikssnittet i det sammanfattande omdömet 2015 (plats 105 i ranking) har Malmö stad fallit noterbart och placerar sig nu tydligt på den undre halvan av landets kommuner. Utförelsen av högutbildade individer, med tillförlig skattekraft, visar också att staden inte lyckats tillhandahålla den goda kommunala service som staden själv beskriver som en förutsättning för att skapa en långsiktigt attraktiv miljö för internationell arbetskraft. Att komma till rätta med denna negativa utveckling bör vara en prioritet för staden.

Malmö stad som utvecklingspartner till näringslivet

Svenskt näringsliv välkomnar stadens ambition att förbättra den serviceinriktade myndighetsutövningen och kommunikationen med företag. Svenskt Näringsliv noterar att staden inte anser att dialogen med företagen behöver stärkas. Dialog med företag är ett av de områden som samvarierar allra bäst med ett gott företagsklimat, varför det bör inkluderas i Malmö stads fortsatta arbete med näringslivsplanen.

Likaså välkomnar Svenskt Näringsliv att staden arbetar för att skapa möjligheter att tillsammans med stadens näringsliv utveckla och testa nya produkter. Malmö stads tendens

att vilja välja ut branscher att prioritera framför andra väcker däremot frågetecken. Som tidigare redogjorts för är det offentliga ofta illa rustade för att välja ut vinnare, något historien har uppvisat gång på gång.

Oavsett vad Malmö stad väljer att göra för att förbättra företagsklimatet i staden kommer det att falla tillbaka på goda ramvillkor åt alla företag. De branscher som staden tycks vilja välja ut för att satsa på har inga annorlunda behov än andra företag. Deras anställda vill ha möjlighet att bo, känna sig trygga och ha sina barn i bra skolor. Företagen vill mötas av god service och förståelse för företagandets villkor.

Staden uppger att de ska marknadsföra Malmö som näringslivsstad. Det är avgörande att budskapet stämmer överens med verkligheten. Det övergripande problemet idag, menar företagen, är att stadens företrädare vägrar medge brister, se problem och direkt avfärdar kritik. Det är därför förknippat med risker att marknadsföra staden på ett sätt som inte stämmer överens med företagets bild. Svenskt Näringsliv förordar att staden först tillhandahåller ett gott företagsklimat och därefter marknadsför staden som en näringslivsstad.

Staden skriver att näringslivets behov ska synliggöras och säkerställas i stadens planprocesser och stadsutvecklingsprocesser. Det är välkommet. Samtidigt kräver det enligt näringslivet omfattande förändringar av styrningen av de avdelningar som arbetar med mark, lokaler och detaljplaner.

Näringslivsprogrammet bör tydligt peka ut att dimensioneringen av utbildningsplatser tydligt ska öka på gymnasiala yrkesutbildningar och minska kraftigt på samhällsvetenskapliga och ekonomiska gymnasieinriktningar.

Inriktning 2025–2029

Svenskt Näringsliv hänvisar till bilaga 1 *Utvärdering av Malmö stads företagsklimat* för rekommendationer för Malmö stads näringslivsarbete.

Det bör dock understrykas att företagen i Malmö uppger att de saknar förtroende för den politiska ledningen och tjänstemän i ledande befattning. Det är ett oroande tecken för Malmö stad och förutsätter ett hårt arbete av stadens företrädare att vinna detta tillbaka. Av det skälet saknar Svenskt Näringsliv en beskrivning av hur staden ska komma till rätta med detta förtroendeunderskott.

Svenskt Näringsliv saknar hur arbetet ska mätas, utvärderas och hur ansvar ska utkrävas från respektive nämnd och förvaltning.

Johan Dalén, regionchef Skåne